

B.10. VÁSZONRA FESTETT OLAJKÉP

Vászonra festett olajképek előfordulhatnak önállóan vagy a berendezésbe beépítve (például oltárképként) egyaránt. Képzőművészeti értékük miatt fokozott védelmet, helyreállításukhoz szakrestaurátori beavatkozást kívánnak. Többféle anyaguk miatt károsodásaikat az egyes részeknek megfelelően csoportosítva mutatjuk be.

JAVASOLT MŰTÁRGYKÖRNYEZET

Tárgy fajtája	Megengedett határérték			Optimális érték		
	Hőmérséklet °C	RH (relatív páratartalom) %	Megvilágítás lux	Hőmérséklet °C	RH (relatív páratartalom) %	Megvilágítás lux
Vászonra festett olajkép	18–24	40–60	150–250	20±2	45±5	150

GONDOZÁS

A megfelelő műtárgykörnyezet kialakítása, majd annak megtartása elengedhetetlen feltétele az olajképek megővésének. Kerüljük a hirtelen hőingadozással, páratartalom-változással járó beavatkozásokat!

A festmények felületét nem szabad törölgetni, mert a legkisebb mozdulatra is sérülhet a károsodott festékréteg. További kezelésre vonatkozó utasításokat a szakrestaurátor adhat.

A következőkben felsorolásra kerülő károsodások általánosságban értendők. Felhívjuk a figyelmet, hogy minden egyes festmény és műtárgy egyedi, adott környezetben, adott állapotában, teljes egységében vizsgálendő, melynek elvégzésére, majd a kezelések, módszerek megválasztására kizárólag diplomás festőrestaurátor művész jogosult.

TÁROLÁS

A be nem épített képek elhelyezésénél ügyelni kell arra, hogy ne kerüljenek nedves falfelületre! A közvetlen műfényes és napfényes megvilágítást kerülni kell.

A csapadékvíz károsító hatása ellen az ablakok szigetelését meg kell oldani. Raktározásnál ne kerüljön a festmény közvetlenül a földre, a sarkokat sarokvédővel kell ellátni, a képeket pedig trepnire helyezni, és egymástól elválasztva, állítva tárolni. Kerülni kell a nejlonfóliás letakarásokat a műtárgy befűlése miatt. Szállításkor, raktározásnál kérjük ki szakrestaurátor véleményét!

A VÁSZONRA FESTETT OLAJKÉPEK NÉHÁNY JELLEMZŐ KÁROSODÁSI FORMÁJA

A feszítőkeret (vakkeret) károsodásai, melyek a feszítőfunkció elvesztését okozzák

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
B.10.1. olajkép Az ékek kiestek, hiányoznak	Szakszerűtlen munka. Rossz tárolási körülmények.	A festett felület hullámosodása, megereszkedése. A vászon mozgása miatt a festék- és alapozóréteg pergése.	A tárolási körülmények ellenőrzése. A festmény rendszeres szakrestaurátori ellenőrzése. A károsodás	A károsodás felmérése, restaurálási terv készítése és a műtárgy helyreállítása kizárólag diplomás festőrestaurátor feladata.

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
			felismerésekor a tulajdonos teendője a felügyeleti hatóság (KÖH) értesítése.	
B.10.2. olajkép A festmény felőli eltartó szél hiányzik <i>(ld. fekete-fehér kép)</i>	Hibásan készített szakmunka.	A festmény felületén jelentkező keretátnyomódás. A festék és alapozóréteg sávos kipergése.		
B.10.3. olajkép A feszítőkeret eltört, meggyengült	Előregedés. Rossz minőségű anyag választása. Helytelen tárolás. Rovarfertőzés.	Átnyomódás. Hullámosodás. Átszakadt felületek.		
B.10.4. olajkép A feszítőkeret vetemedik	A környezeti nedvesség felvétele. Rossz minőségű anyag használata.	A festett felület hullámosodása, megereszkedése. A feszítőszelek szakadása.		

A vászon hordozó néhány jellegzetes hibája

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
B.10.5. olajkép A festett vászon hullámosodik <i>(ld. színes kép)</i>	Helytelen tárolás. A környezeti nedvesség felvétele. Szakszerűtlen vagy hibás vakkeret, hibás felfeszítés.	Az alapozó és festékréteg kipergése, elválása. Zavaró esztétikai megjelenés.	A tárolási körülmények ellenőrzése. A festmény rendszeres szakrestaurátori ellenőrzése. A károsodás felismerésekor a tulajdonos teendője a felügyeleti hatóság (KÖH) értesítése.	A károsodás felmérése, restaurálási terv készítése és a műtárgy helyreállítása kizárólag diplomás festőrestaurátor feladata.
B.10.6. olajkép A felületen szakadás, benyomódás, vászonhiány látható <i>(ld. színes kép)</i>	Mechanikai sérülés.	A festék- és alapozóréteg hiánya. Zavaró esztétikai megjelenés.		
B.10.7. olajkép A vászon mállik	A rostok előregedése.	Folytonossági hiányok keletkezése. Az alapozó és festékréteg kipergése.		

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
B.10.8. olajkép Ragasztások, foltozások láthatók a hátoldalon	Szakszerűtlen beavatkozás, hibásan megválasztott ragasztóanyag.	Hullámosodás. A hordozó merevvé válása, a festék kipergése, zavaró esztétikai megjelenése.		
B.10.9. olajkép Új vászon kasírozás látható a hátoldalon	Szakszerűtlen beavatkozás, hibásan megválasztott ragasztóanyag.	Hullámosodás, hólyagosodás egyenetlen felület.		

Az alapozás és a festékréteg néhány jellegzetes károsodása

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
B.10.10. olajkép A festékréteg repedezik, kagylósodik, nyílt és zárt felemelkedés látható a felületen <i>(ld. fekete-fehér kép)</i>	Rossz klimatikus viszonyok közti tárolás. A vászon mozgása. A vászon hordozó hibái. Helytelenül megválasztott anyaghasználat.	A festék- és alapozóréteg veszélyeztetettsége. Zavaró esztétikai megjelenés.	A tárolási körülmények ellenőrzése. A festmény rendszeres szakrestaurátori ellenőrzése. A károsodás felismerésekor a tulajdonos teendője a felügyeleti hatóság (KÖH) értesítése.	A károsodás felmérése, restaurálási terv készítése és a műtárgy helyreállítása kizárólag diplomás festőrestaurátor feladata.
B.10.11. olajkép A festett rétegek kipergése, hiánya érzékelhető <i>(ld. fekete-fehér kép)</i>	Rossz klímaviszonyok közti tárolás. Vászonmozgás. Mechanikai sérülés. A vászon hordozó hibái. Közvetlen nedvesség (beázás) károsítása.	Zavaró esztétikai megjelenés. A festék- és alapozóréteg veszélyeztetettsége.		
B.10.12. olajkép Benyomódás, kiemelkedés, karcolás látható a felületen	Mechanikai sérülés.	Zavaró esztétikai megjelenés. A festék- és alapozóréteg veszélyeztetettsége.		
B.10.13. olajkép A festett felület kopik	Mechanikai sérülés. Szakszerűtlenül végzett karbantartás, vagy korábbi szakszerűtlen beavatkozások – törölgetés, túltisztítás.	Zavaró esztétikai megjelenés.		

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
	A védőréteg hiánya.			
B.10.14. olajkép Átfestés, retus, elszíneződés látható a felületen	Szakszerűtlen beavatkozás, helytelenül megválasztott anyag használata.	Zavaró, hamis esztétikai megjelenés.	A tárolási körülmények ellenőrzése. A festmény rendszeres szakrestaurátori ellenőrzése. A károsodás felismerésekor a tulajdonos teendője a felügyeleti hatóság (KÖH) értesítése.	A károsodás felmérése, restaurálási terv készítése és a műtárgy helyreállítása kizárólag diplomás festőrestaurátor feladata.
B.10.15. olajkép A festett felületen kiemelkedő, durva folytonossági hiányok, pótlások vannak <i>(ld. színes kép)</i>	Szakszerűtlenül végzett beavatkozások.	Zavaró, hamis esztétikai megjelenés.		

A lakkbevonat néhány jellemző károsodása

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
B.10.16. olajkép A lakk elsárgult, átlátszatlan <i>(ld. színes kép)</i>	Az olajtartalmú firnisz elöregedése. Másodlagosan felhordott, rosszul megválasztott lakk.	Hamis esztétikai megjelenés.	A tárolási körülmények ellenőrzése. A festmény rendszeres szakrestaurátori ellenőrzése. A károsodás felismerésekor a tulajdonos teendője a felügyeleti hatóság (KÖH) értesítése.	A károsodás felmérése, restaurálási terv készítése és a műtárgy helyreállítása kizárólag diplomás festőrestaurátor feladata.
B.10.17. olajkép A lakkréteg repedezett	Rossz klímaviszonyok közti tárolás.	Zavaró esztétikai megjelenés. A lakk védőréteg funkciócsökkenése miatt a festékréteg veszélyeztetetté válik.		
B.10.18. olajkép Opálosodás, kék fátolosodás látható	Rossz klímaviszonyok közti tárolás.	Zavaró esztétikai megjelenés. A lakk védőréteg funkciócsökkenése miatt a festékréteg veszélyeztetetté válik.		
B.10.19. olajkép	Mechanikai sérülés.	Zavaró esztétikai		

Észlelhető hibák, károsodások	A hibák, károsodások lehetséges okai	A hibák, károsodások következményei	Az ellenőrzés tárgya és résztvevői	A gondozás módja és elvégzői
A lakkréteg karcos		megjelenés. A lakk védőréteg funkciócsökkenése miatt a festékréteg veszélyeztetetté válik.		
B.10.20. olajkép A lakkréteg foltos	Részleges lakklevétel. Másodlagos, egyenetlenül felhordott lakkréteg.	Zavaró esztétikai megjelenés. A lakk védőréteg funkciócsökkenése miatt a festékréteg veszélyeztetetté válik.		

[Forrás: Útmutató épített és tárgyi örökségünk megóvásához (szerkesztette: Káldi Gyula és Várallyay Réka); Kulturális Örökségvédelmi Hivatal – Teleki László Alapítvány, Budapest, 2004.
A fenti fejezet szerzője: Nagy Éva]